

ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ – ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ

Κατοίκων Χαρωπού Σερρών για το περιεχόμενο του βιβλίου
«ΕΠΙΤΗΡΟΥΜΕΝΕΣ ΖΩΕΣ»

Το Χαρωπό Σερρών είναι ένα χωριό που κατοικείται στη συντριπτική πλειοψηφία από ντόπιους (γηγενείς αυτόχθονες Μακεδόνες). Οι ηλικιωμένοι Χαρωπιανοί γνωρίζουν εκτός από την Ελληνική γλώσσα και το τοπικό γλωσσικό ιδίωμα, που αποτελείται από ένα συνονθύλευμα βουλγαρικών, ελληνικών και τουρκικών λέξεων. Η δυνατότητα που τους έδινε να συνεννοούνται με τους Βούλγαρους της νότιας Βουλγαρίας μας κάνει να το ονομάζουμε «βουλγάρικα». Η προέλευση αυτού του γλωσσικού ιδιοματισμού εντοπίζεται στη συνύπαρξη Ελλήνων, Βουλγάρων και Τούρκων στα χρόνια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (πριν το 1870). Η χρήση του επιβλήθηκε δια της βίας από το 1870 κι έπειτα, όταν η Βουλγαρική Εξαρχία μεθόδευσε την ιδέα του πανσλαβισμού. Το χωριό μας βίωσε με τον χειρότερο τρόπο 3 (τρεις) βουλγαρικές κατοχές, στις οποίες οι πρόγονοί μας εκβιάστηκαν, βασανίστηκαν, βιάστηκαν, δολοφονήθηκαν. Με την απειλή του όπλου κάποιοι αναγκάστηκαν να βουλγαρογραφούν για να γλυτώσουν από βέβαιη σφαγή τις οικογένειές τους. Εκδιώχθηκαν ο Έλληνες ιερείς και δάσκαλοι και τους αντικατέστησαν Βούλγαροι. Η Ελληνική γλώσσα ήταν επικηρυγμένη μέχρι και στον εμφύλιο που οι Βούλγαροι αλώνιζαν στα χωριά των Σερρών. Η αρμονική συνύπαρξη Ελλήνων και Βουλγάρων, στην οποία οφείλεται η δημιουργία του γλωσσικού ιδιώματος, αντικαταστάθηκε από εφιαλτικές καταστάσεις για τους Έλληνες, λόγω του αυταρχισμού και της επιβολής εξοντωτικών πρακτικών από μέρους των Βουλγάρων. Τα δεινά που υπέστησαν οι πρόγονοί μας σε αυτά τα 80 χρόνια (1870-1949) ήταν αρκετά για να «χειριστούν» αναλόγως τη «γλώσσα» που τους θύμιζε τους δυνάστες τους. Έκτοτε στο Χαρωπό χρησιμοποιείται κυρίως η προαιώνια μητρική γλώσσα (η Ελληνική) στα τραγούδια, στα μοιρολόγια, στα παραμύθια και στις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων. Μόνο κάποιοι ηλικιωμένοι ορισμένες φορές χρησιμοποιούν το τοπικό ιδίωμα, ως έναν τρόπο να λένε μυστικά (για να μην τους καταλαβαίνουν οι νέοι).

Δυστυχώς έστω και αυτή η χρήση του τοπικού ιδιώματος γίνεται αφορμή για να χαρακτηρίζονται οι κάτοικοι του Χαρωπού ως «βούλγαροι»... Προς αυτήν την κατεύθυνση συνέβαλε και η κυκλοφορία του βιβλίου της Μαρίκας Ρόμπου-Λεβίθη με τίτλο «ΕΠΙΤΗΡΟΥΜΕΝΕΣ ΖΩΕΣ», το οποίο ασχολείται με το Χαρωπό και το Βαμβακόφυτο ως τα μόνα αμιγώς ντόπια χωριά της περιοχής (δεν εγκαταστάθηκαν πρόσφυγες). Η συγγραφέας συμμετείχε ως συνεργάτρια-ερευνήτρια στην ομάδα χορού του ερευνητικού

προγράμματος του Συλλόγου «ΦΙΛΟΙ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ» (Μέγαρο Μουσικής Αθηνών). Το 2003 ήρθε στο χωριό μας και κατέγραψε τα τραγούδια και τους χορούς του Χαρωπού. 13 ολόκληρα χρόνια μετά επιχείρησε να ερμηνεύσει τις καταγραφές και να δώσει ερμηνείες, όχι μόνον σε ότι αφορά στους χορούς για τους οποίους ήταν αρμόδια να πράξει, αλλά και για τις σχέσεις μεταξύ των ντόπιων, καθώς και για την επιλογή τους να χρησιμοποιούν την Ελληνική γλώσσα και τον αυτοπροσδιορισμό τους ως Έλληνες. Δυστυχώς η φιλοξενία που της δώσαμε δεν ήταν αρκετή για να μας γνωρίσει τόσο, ώστε να «αισθανθεί» τα «θέλω» μας και να κατανοήσει τον τρόπο σκέψης μας. Παρατίθενται αυτούσια τα σημεία από το σύγγραμμά της όπου φαίνεται ξεκάθαρα ότι η συγγραφέας έκανε ΛΑΘΟΣ εκτιμήσεις και ΤΡΑΓΙΚΕΣ ερμηνείες:

1. Σελίδα 141, σειρά 13 της 2^{ης} παραγράφου: **«Ωστόσο οι κάτοικοί τους (Βαμβακόφυτο και Χαρωπό) βίωσαν ξεκάθαρα πολλές από τις συνέπειες της επιτήρησης. Υποχρεώθηκαν να προσαρμοστούν στην ελληνοφωνία, να συμβιβαστούν με το ζήτημα της ετερότητας και βέβαια να διαχειριστούν την εθνοπολιτισμική και γλωσσική διαφορά στο πλαίσιο του εθνικού κράτους».**

Η ελληνοφωνία δεν ήρθε λόγω επιβολής από το λεγόμενο εθνικό κράτος, αλλά από την εσωτερική ανάγκη των ντόπιων να επιστρέψουν στις πατρογονικές τους ρίζες και στην προαιώνια γλώσσα τους, την Ελληνική. Στην αποκρυστάλλωση αυτής της άποψης συνέβαλαν τα μέγιστα οι θηριωδίες των Βουλγάρων κατά τις 3 βουλγαρικές κατοχές. Αυτό το ανέφεραν ΟΛΟΙ οι πληροφορητές (κάτοικοι του Χαρωπού), αλλά η συγγραφέας δείχνει να αδιαφορεί επιμένοντας στις προσωπικές της φανταστικές εικασίες.

2. Σελίδα 144, σειρά 6 της 2^{ης} παραγράφου: **«Με υποδέχθηκε θερμά (ο πρόεδρος του Μακεδονικού Συλλόγου Χαρωπού) απεριθμώντας τις διαφορετικές δραστηριότητες που προωθεί ο σύλλογος και υπογραμμίζοντας την αποδοχή που αυτές απολαμβάνουν από τους κατοίκους του «ενωμένου και αγαπημένου» Χαρωπού».**

Ο πρόεδρος του Μακεδονικού Συλλόγου Χαρωπού ήταν και είναι χαρακτηριστική περίπτωση φιλόξενου ντόπιου, που προσπάθησε να δείξει τη σύμπνοια των Χαρωπιανών σε επίπεδο προσέγγισης της τοπικής παράδοσης. Οι όποιες προσωπικές διαφορές μεταξύ κατοίκων που υπήρχαν στην τοπική κοινωνία και οδήγησαν στη δημιουργία του άλλου συλλόγου δε σχετίζονται με την επιθυμία να τραγουδώμε τα παραδοσιακά τραγούδια του τόπου μας στην Ελληνική γλώσσα.

3. Σελίδα 145, σειρά 19 της 1^{ης} παραγράφου: «**οι ντόπιες συνομιλήτριες δεν αναφέρθηκαν στη διαδικασία της μετάφρασης. Επανέλαβαν τη γνωστή επωδό ότι όλα τα τραγούδια και οι χοροί – με εξαίρεση τα πρόσφατα πατριωτικά – τους είχαν παραδοθεί στη συγκεκριμένη μορφή «από τους παππούδες και τις γιαγιάδες τους».**

Δεν κατανοούμε την «ειρωνεία» με την οποία χαρακτηρίζει ως «γνωστή επωδό» τις μαρτυρίες των γυναικών που ένιωσαν τόσο «άνετα» (όπως ισχυρίζεται η συγγραφέας) μαζί της. Ο επιστήμονας οφείλει να σέβεται τους πληροφορητές του και να δίνει την πρέπουσα σημασία στα λόγια τους. Αφού η συγκεκριμένη συγγραφέας αδιαφορεί παντελώς για αυτά που της είπαν οι γυναίκες του Χαρωπού (που τη δέχτηκαν ως δικιά τους) και τις ειρωνεύεται κιόλας, δείχνει ότι δεν ακολουθεί καν τους στοιχειώδεις κανόνες της έρευνας.

4. Σελίδα 149, σειρά 3 της 2^{ης} παραγράφου: «**κι ενώ ξεκίνησε η βιντεοσκόπηση μιας παράστασης του μακεδονικού Συλλόγου Χαρωπού στο προαύλιο της Εκκλησίας του χωριού από την εκπομπή του Γεωργίου Μελίκη για λογαριασμό της ΕΡΤ3 «Ξαφνικά ακούστηκε ένας επίμονος και οξύς θόρυβος από μηχανάκι που μαρσάριζε κάνοντας κύκλους στο χωριό ... το αόρατο μηχανάκι επέμεινε ... Κατέληξαν ότι ο θόρυβος είχε προκληθεί από πρόθεση και στόχευε στην παρεμπόδιση της λήψης της ΕΡΤ3. Μάλιστα ανέφεραν ότι υπήρχε και δεύτερος πολιτιστικός σύλλογος, που προφανώς είχε δυσανεμισθεί που δε κλήθηκε να συμμετάσχει στη δημόσια παρουσίαση του χωριού. Επομένως, έμμεσα, η ευθύνη για την παρεμβολή αποδόθηκε σε αυτόν τον δεύτερο σύλλογο».**

Πράγματι στο Χαρωπό το έτος 2003 που πραγματοποιήθηκε η έρευνα λειτουργούσαν όχι ένας, αλλά ακόμη δύο πολιτιστικοί σύλλογοι. Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Χαρωπού ΤΟ ΡΟΥΠΕΛ (απαρτιζόταν από ηλικιωμένους όπως και ο Μακεδονικός Σύλλογος Χαρωπού) και ο Σύλλογος Νέων Χαρωπού Η ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΜΑΣ. Η υποθετική αναφορά κάποιου παρευρισκομένου σχετικά με εσκεμμένη παρενόχληση των γυρισμάτων της ΕΡΤ3 αποτελεί ένα είδος αυθαίρετης τοποθέτησης μη σκεπτόμενου και μη σοβαρού ατόμου. Είναι δυνατόν ένας ερευνητής να μην μπορεί να ξεχωρίσει και να κατατάξει σε κάποιο επίπεδο σοβαρότητας αυτά που λέει ο καθένας;

5. Σελίδα 149, σειρά 5 της 3^{ης} παραγράφου: «**Άραγε επρόκειτο για απλή δυσανεμία ή μήπως η παρενόχληση αποτελούσε σημάδι αποκάλυψης μιας κρυφής συνθήκης; Μήπως δηλαδή η ασφάλεια που παρείχε η εθελουφλία των εξωτερικών παρατηρητών, αλλά και των ντόπιων μελών του συλλόγου είχε διαρραγεί; Αν πράγματι είχε συμβεί κάτι τέτοιο, σε ποιον απευθυνόταν το συγκεκριμένο μήνυμα; Στη δημόσια και, επομένως,**

επίσημη τηλεόραση ή στην ανεπίσημη ερευνήτρια; Για να προχωρήσω το ερώτημα ακόμα περισσότερο, ποιο κοινό θα ήταν έτοιμο να αμφισβητήσει τις αδιαμφισβήτητες πρακτικές που επιτελούνταν δημόσια εκείνη τη στιγμή;»

Η δήθεν «αποκάλυψη μιας κρυφής συνθήκης» και «ασφάλεια των ντόπιων μελών του συλλόγου» αποτελούν προϊόντας της φαντασίας της συγγραφέως, η οποία «γαντζώθηκε» από μια μπούρδα που πέταξε κάποιος και την ανάγει σε ανακάλυψη μεγάλη. Είναι ολοφάνερο ότι η συγγραφέας ήρθε προκατειλημμένη στο χωριό μας για να αποδείξει αυτά που είχε προαποφασίσει. Μάλιστα θέτει εαυτόν ως ισότιμη με την κρατική τηλεόραση. Θεωρεί ότι επειδή κρατούσε μια κάμερα έτυχε της ίδιας προσοχής και εκτίμησης από τους ντόπιους. Μοιάζει να έχει εμμονή που επιτάσσει τους ντόπιους να επιθυμούν να της αποκαλύψουν μια δήθεν «κρυφή συνθήκη». Άραγε είχαμε το 2003 τέτοια πρεμούρα να θέλουμε να αποκαλύψουμε στην ανεπίσημη ερευνήτρια τα δήθεν θέματά μας; Για να απαντήσουμε όμως στην ερώτησή της ... το κοινό που θα μπορούσε να αμφισβητήσει τις αδιαμφισβήτητες πρακτικές τους γυρίσματος της ΕΡΤ3 είναι μόνον εκείνοι που προσπαθούν να ανακαλύψουν θέματα εκεί που δεν υπάρχουν.

6. Σελίδα 150, σειρά 2 της 2^{ης} παραγράφου: **«στη διάρκεια μιας από τις επιβεβλημένες διακοπές της βιντεοσκόπησης, παρατήρησα μια ηλικιωμένη γυναίκα που καθόταν σ' ένα παγκάκι του προαυλίου της εκκλησίας και δεν έμοιαζε να αποτελεί μέρος της ομάδας του πολιτιστικού συλλόγου ... Μόλις η παρουσίαση ολοκληρώθηκε η γυναίκα έμεινε πίσω. Με πλησίασε με αργά βήματα και, με δική της πρωτοβουλία ... με πληροφόρησε ότι το χωριό διέθετε και τρίτο πολιτιστικό σύλλογο, του οποίου η ίδια ήταν μέλος ... Εκδήλωσα επιθυμία να έρθω σε επαφή με όλους τους συλλόγους του χωριού και τότε η Γιάννα (ηλικιωμένη γυναίκα) με προσκάλεσε να επισκεφτώ τον σύλλογο στον οποίον εκείνη ανήκε».**

Η κ.Γιάννα είχε προφανείς σκοπούς για την προσέγγιση της συγγραφέως. Ως μέλος του έτερου πολιτιστικού συλλόγου με ηλικιωμένους του Χαρωπού και δεδομένης της κόντρας που είχε αναπτυχθεί μεταξύ τους για λόγους προσωπικούς, που δεν έχουν να κάνουν με διαφορετική προσέγγιση στο θέμα της έκφρασης, ζήτησε από τη συγγραφέα-βιντεολήπτη να προσέλθει για να βιντεοσκοπήσει και τον δικό της σύλλογο. Η γυναίκα αυτή νόμισε ότι έτσι θα προβληθεί και ο σύλλογός της εξίσου με τον άλλον σύλλογο ηλικιωμένων του χωριού. Πρόκειται λοιπόν για καθαρή περίπτωση ανταγωνισμού των κατοίκων μιας τοπικής κοινωνίας, όπου η κοινωνική υπόσταση ταυτίστηκε με την εμφάνιση του χορευτικού συγκροτήματος στην τηλεόραση. Για κάποιον που γνωρίζει τα πρόσωπα και τις συμπεριφορές των

κατοίκων του Χαρωπού είναι πανεύκολο να το καταλάβει αυτό. Δυστυχώς η συγγραφέας ουδέποτε κατανόησε τον τρόπο σκέψης των ντόπιων τους οποίους ερεύνησε και τώρα επιχειρεί να τους ερμηνεύσει κατά τη δική της υποκειμενική κρίση.

7. Σελίδα 151, σειρά 2 της 2^{ης} παραγράφου: «**Η Γιάννα και άλλες γυναίκες μας υποδέχτηκαν στα γραφεία του Πολιτιστικού Συλλόγου Χαρωπού «ΤΟ ΡΟΥΠΕΛ», που ήταν αισθητά φτωχότερα από τα προηγούμενα. Το ομώνυμο οχυρό, γνωστό από το επίσημο ιστορικό αφήγημα για τον ρόλο του στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, βρίσκεται σε μικρή απόσταση από το χωριό. Ήταν προφανές ότι ο συγκεκριμένος σύλλογος, κάνοντας χρήση αυτού του τοπωνυμίου στην επωνυμία του, επιχειρούσε επίκληση της εθnikοφροσύνης ως στοιχείου της ταυτότητας του ίδιου, αλλά και συνολικότερα του χωριού του.»**

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Χαρωπού «ΤΟ ΡΟΥΠΕΛ» χρησιμοποίησε το τοπωνύμιο του ένδοξου οχυρού ως ένδειξη της γεωγραφικής εγγύτητας του χωριού μας προς το ομώνυμο οχυρό. Όπως συμβαίνει σε πολλές προηγμένες χώρες, είναι σύνηθες φαινόμενο να δίνονται σε επιχειρήσεις και συλλόγους ονόματα που δίνουν το στίγμα της περιοχής. Φυσικά η συγγραφέας δεν μπήκε στον κόπο να ρωτήσει για την αξία που έχει αυτό το οχυρό για εμάς. Μάλλον ήταν εκτός των υποκειμενικών της σκοπών. Οι ντόπιοι είμαστε υπερήφανοι που η οχυρωματική Γραμμή Μεταξά προσέδωσε ασφάλεια στους συγχωριανούς μας από δημιουργία της. Ήταν η πρώτη φορά που πολέμησαν ΟΛΟΙ ο Έλληνες μαζί για το υπέρτατο αγαθό, την ελευθερία και κατάφεραν ενωμένοι να νικήσουν τον εχθρό. Βέβαια το κατάφεραν με τη συνδρομή πολλών Χαρωπιανών που θυσίασαν τη ζωή τους στα οχυρά της Γραμμής Μεταξά. Συνεπώς το Χαρωπό νομιμοποιείται διπλά για την ονοματοδοσία του συγκεκριμένου πολιτιστικού συλλόγου. Φυσικά κανείς κάτοικος του Χαρωπού δεν έχει ανάγκη για «επίκληση της εθnikοφροσύνης ως ταυτότητα του ίδιου». Η ιστορία που γράφτηκε στο Ρούπελ γράφτηκε ΚΑΙ με αίμα στρατιωτών από το Χαρωπό.

8. Σελίδα 151, σειρά 17 της 2^{ης} παραγράφου: «**Δεν είχαν προσκληθεί μουσικοί, οπότε οι γυναίκες έπιασαν το τραγούδι και ξεκίνησαν τον χορό. Όλα τα τραγούδια που επιτελούνταν ήταν και πάλι στην ελληνική γλώσσα, Ωστόσο οι περισσότερες γυναίκες τα τραγουδούσαν συμβουλευόμενες ένα ντοσιέ που κρατούσαν στα χέρια τους. Έτσι κατάλαβα ότι πολλές από αυτές δε γνώριζαν καλά τους στίχους και επομένως δεν επιτελούσαν με άνεση τα τραγούδια που οι ίδιες μου παρουσίαζαν σαν δικά τους. Μάλιστα χόρευαν εναλλάξ. Ορισμένες βαστούσαν τα ντοσιέ και τραγουδούσαν και άλλες τα άφηναν κάτω και έμπαιναν στον κύκλο του**

χορού. Δεν μπορούσαν να χορέψουν όλες μαζί γιατί τότε έχαναν τα λόγια. Πολύ σύντομα σημειώθηκαν αλλεπάλληλες αναντιστοιχίες λόγου και κίνησης, σαν αυτές που είχαν συμβεί στον Βώλακα δύο χρόνια νωρίτερα ... ο χορός πρόδιδε πάλι εντάσεις και αδυναμίες που απέρρεαν από τη μετάφραση των τραγουδιών ... οι γυναίκες απάντησαν ξεκάθαρα στο ερώτημα που τους απήθυνα σχετικά με τη μετάφραση. Μάλιστα η Γιάννα (ηλικιωμένη γυναίκα) μαζί με τη Σοφία (προέδρος του συλλόγου) επιβεβαίωσαν ότι είχαν οι ίδιες μεταφράσει τραγούδια στα νυχτέρια ...»

Η ανάγνωση των τραγουδιών από το ντοσιέ δεν προδικάζει ότι τα τραγούδια δεν ανήκουν στην παράδοση του Χαρωπού. Μπορεί κάποιες γυναίκες να μην ήξεραν καλά τα λόγια. Άλλωστε το 2003 τα παραδοσιακά τραγούδια του χωριού τα τραγουδούσαν ΜΟΝΟ όταν γινόταν κάποια εκδήλωση από τον πολιτιστικό σύλλογο (σπάνια). Ήταν λογικό λοιπόν να πρέπει να συμβουλευόνται το ντοσιέ τους οι γυναίκες για να τραγουδήσουν τα λόγια σωστά και συγχρονισμένα. Σε ότι αφορά στην μετάφραση των τραγουδιών η συγγραφέας για ακόμη μια φορά δείχνει τη μεγάλη της άγνοια για τη δομή της τοπικής κοινωνίας του Χαρωπού. Λέει ότι η ηλικιωμένη γυναίκα (Γιάννα) και η πρόεδρος (Σοφία) δήλωσαν ότι έκαναν την μετάφραση. Η αλήθεια είναι ότι η πρόεδρος του Πολιτιστικού Συλλόγου Χαρωπού «ΤΟ ΡΟΥΠΕΛ» ήταν η ΜΟΝΑΔΙΚΗ νύφη ποντιακής καταγωγής στο Χαρωπό (αμιγώς ντόπιο χωριό). Ως εκ τούτου ήταν ΑΔΥΝΑΤΟΝ να ομολογήσει κάτι τέτοιο καθώς είχε και έχει πλήρη άγνοια του τοπικού γλωσσικού ιδιώματος ... που σημαίνει ότι δεν μπορούσε να κάνει καμία μετάφραση.

9. Σελίδα 152, σειρά 8 της 1^{ης} παραγράφου: «Οι γυναίκες χόρεψαν πολλά τραγούδια στη σλαβική γλώσσα. Τα ντοσιέ πήγαν στην άκρη και ένα πραγματικό κέφι αναπτύχθηκε. Μου δόθηκε η πολύ σημαντική δυνατότητα να πραγματοποιήσω μια συστηματική παράλληλη βιντεοσκόπηση των σλαβικών και ελληνικών εκδοχών των τραγουδιών και του αντίστοιχου χορού. Σε μια-δυο περιπτώσεις μάλιστα η Γιάννα φάνηκε να παρασύρεται από τη ροή της επιτέλεσης και, ενώ τραγουδούσε τη μια στροφή ενός ελληνικού τραγουδιού στα ελληνικά, άθελά της έπιανε την επόμενη στη σλαβική γλώσσα που της ήταν πιο οικεία ... Η συνάντησή μας δεν αντιμετωπιζόταν πια από τις γυναίκες σαν ευκαιρία διάκρισης. Μετασηματίστηκε σε ανεπίσημο γλέντι θεμελιωμένο στη γυναικεία κοινωνικότητα Οι γυναίκες έμοιαζαν να το απολαμβάνουν».

Ο όρος «σλαβική γλώσσα» είναι παντελώς ξένος για το Χαρωπό. Όλοι χαρακτηρίζουμε ως «βουλγαρικά» αυτήν τη διάλεκτο που καθιστά εφικτή τη συνεννόηση με τους γείτονες Βούλγαρους. Η συγγραφέας με το ζόρι προσπαθεί να κατασκευάσει όρους που δεν υφίστανται και να ερμηνεύσει

τις καταγραφές με σκοπό να αποδείξει αυτά που είχε προαποφασίσει. Η συνείδηση των κατοίκων του Χαρωπού δεν μπορεί να προσδιοριστεί από το ιδίωμα που μιλούσαν κάποτε. Η συγγραφέας δηλώνει αυθαίρετα ότι η δήθεν «σλαβική γλώσσα» είναι πιο οικεία για τους Χαρωπιανούς από την Ελληνική, υπονοώντας ότι έχουμε σλαβική ταυτότητα. Η ίδια χωρίς να είναι γλωσσολόγος κάνει εκτιμήσεις και εξάγει συμπεράσματα που αφενός μεν, δεν εμπίπτουν στο αντικείμενό της, αφετέρου δε, απέχουν παρασάγγας, από την πραγματικότητα.

10. Σελίδα 153, σειρά 2 της 2^{ης} παραγράφου: **«Οι δύο ξεχωριστοί σύλλογοι του Χαρωπού, αποτελώντας μέρος της κοινωνίας των πολιτών, παρουσίασαν δύο διαφορετικές εικόνες του ίδιου χωριού».**

Το μόνο που είχαν να χωρίσουν οι δύο σύλλογοι ήταν η επιθυμία να αναδείξουν την τοπική τους παράδοση μέσα από το πρίσμα των προσωπικών διαφορών που είναι συχνές σε μια τοπική κοινωνία. Συνεπώς τις «δύο διαφορετικές εικόνες» τις είδε μόνον η συγγραφέας. Μάλιστα η ανάγνωση αυτών των γραμμών του βιβλίου της προκαλεί το γέλιο αλλά και τον θυμό μας. Αναγνωρίζουμε δε ότι κάποιες ανούσιες προσωπικές διαφωνίες ηλικιωμένων που οδήγησαν στη δημιουργία δύο πολιτιστικών συλλόγων έδωσε την ευκαιρία στη συγγραφέα να «παιξει βρώμικο παιχνίδι» και να το ανάγει σε εθνικό ζήτημα.

11. Σελίδα 153, σειρά 1 της 3^{ης} παραγράφου: **«Παρόλο που προσπάθησα να εντοπίσω τον σύλλογο που, σύμφωνα με τοπικές μαρτυρίες, είχε προκαλέσει το επεισόδιο με το μηχανάκι, δεν το κατόρθωσα. Άραγε υπήρχε πράγματι ή μήπως χρησιμοποιήθηκε από τον τοπικό λόγο σαν πρόφραση ή σαν ανάχωμα;»**

Ο φερόμενος ως τρίτος σύλλογος ήταν ο Σύλλογος Νέων Χαρωπού «Η ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΜΑΣ». Απορούμε ΓΙΑΤΙ δεν κατάφερε η συγγραφέας να τον εντοπίσει, καθώς η αίθουσα του συλλόγου βρισκόταν επί του κεντρικού δρόμου που διασχίζει το χωριό και είναι ΑΔΥΝΑΤΟ να μη διαβάσει κάποιος διερχόμενος την ταμπέλα του συλλόγου. Εκτός κι αν κλείσει τα μάτια εσκεμμένα. Προφανώς επειδή επρόκειτο για σύλλογο νέων, δλδ που δε γνωρίζουν το τοπικό γλωσσικό ιδίωμα, δεν είχε κανένα απολύτως ενδιαφέρον για τα προαποφασισμένα συμπεράσματα της συγγραφέως, που βασίζονται στη χρήση του.

Ουδέποτε υπήρξε κόντρα μεταξύ του συλλόγου νέων με κάποιον από τους άλλους συλλόγους του χωριού που να δικαιολογεί την απόδοση της ευθύνης για το μαρσάρισμα της μηχανής και την παρεμπόδιση της συνέχισης της εκπομπής της ΕΡΤ3. Σε αυτόν συμμετείχαν τα παιδιά και τα εγγόνια των δύο άλλων συλλόγων που απάρτιζαν ηλικιωμένοι του Χαρωπού.

Είναι παράλογο να πιστέψει κανείς ότι τα παιδιά εναντιώθηκαν (και μάλιστα συλλογικά) στους γονείς τους.

12. Σελίδα 153, σειρά 15 της 4^{ης} παραγράφου: «Ακόμα η ιδιότυπη επικοινωνία που αναπτύχθηκε μεταξύ μας στον περιχαρακωμένο χώρο του συλλόγου έδωσε την άνεση στις γυναίκες να είναι ταυτόχρονα διαφορετικές και όμοιες. Δηλαδή, αντίθετα με αυτό που είχε απαιτήσει η δημόσια τηλεόραση και η εθνική πολιτισμική πολιτική, οι ερευνήτριες δεν είχαν θέσει όρους στη συνάντηση των γυναικών με την ηγεμονική πλειοψηφία. Δεν απαιτήσαν σιωπηρά από τις γυναίκες απαρνηθούν την εθνοτική, πολιτισμική και γλωσσική ιδιαιτερότητα τους. Αναστοχαζόμενη την έμφαση του είχε δώσει η Γιάννα στα «βάσανα» που πέρασε η οικογένεια της από τους Βούλγαρους, την πρώτη στιγμή της συνάντησης μας – τα οποία δεν αμφισβητώ- συνειδητοποίησα ότι ο διαχωρισμός των εθνοτικών της δεσμών από την εθνική της υποκειμενικότητα αποτελούσαν για εκείνη ιδιαίτερα σημαντικό ζήτημα.»

Μια μορφή οικειότητας που αναπτύχθηκε μεταξύ των ερευνητριών και των γυναικών του συλλόγου, ερμηνεύεται αυθαιρέτως(για πολλοστή φορά) από τη συγγραφέα, ως ικανή και αναγκαία συνθήκη, για να εκφράσουν ελεύθερα τη δήθεν εθνοτική, πολιτισμική και γλωσσική τους ιδιαιτερότητα, που δεν το επέτρεπε το δήθεν ασφυκτικό πλαίσιο της εθνικής πολιτισμικής πολιτικής.

Επίσης προκαλεί τουλάχιστον αλγεινή εντύπωση, ο τρόπος με τον οποίο χρησιμοποιείται η αναφορά της Γιάννας στα βάσανα που πέρασε η οικογένεια από τους Βούλγαρους (ως στοιχείο επιβεβαίωσης αυθαίρετων ερμηνειών στο μυαλό της συγγραφέα), αλλά κυρίως η υπονόηση της αμφισβήτησης αυτών των βασάνων(θέτει τη λέξη εντός εισαγωγικών), τα οποία και τονίζει αμέσως πιο κάτω, ότι δεν αμφισβητεί μόνο και μόνο για τα μάτια των αναγνωστών(αν δεν έθετε θέμα αμφισβήτησης δεν θα είχε ούτε τη λέξη σε εισαγωγικά, ούτε θα έσπευδε να δηλώσει την μη αμφισβήτηση – όταν κάτι δεν το αμφισβητούμε δεν το κάνουμε θέμα συζήτησης).

13. Σελίδα 154, σειρά 9 της 1^{ης} παραγράφου: «τα κομψά χρυσά γοβάκια που πρόφερε η αγρότισσα (δώρο της Γιάννας στις ερευνήτριες) στις μορφωμένες και σύγχρονες γυναίκες της πόλης ίσως πρέπει να ιδωθούν σαν προσπάθεια να αρθεί η οπισθοδρομικότητα που συχνά σημαδεύει τους ντόπιους σε σχέση με τους κατοίκους των αστικών κέντρων. Τέλος, τα παραμυθένια παπούτσια της Σταχτοπούτας έφεραν τη συνδήλωση του χορού, της κίνησης των ποδιών που είχε για αρκετές ώρες λειτουργήσει σαν κοινή μας γλώσσα. Άραγε υπαινίσσονταν υποσυνείδητα και τη

μεταμόρφωση που, στην περίπτωση των ντόπιων γυναικών, συνδεόταν με τη διαδικασία της μετάφρασης;»

Η ηλικιωμένη γυναίκα (Γιάννα) έδωσε τα γοβάκια στη συγγραφέα ως αντίδωρο. Για τις γυναίκες του Πολιτιστικού Συλλόγου Χαρωπού «ΤΟ ΡΟΥΠΕΛ» η βιντεοσκόπησή τους αποτελούσε εξ' ορισμού δώρο προς τον σύλλογό τους, καθώς η διαφαινόμενη προβολή τους από αθηναϊκό κανάλι τους έκανε να νιώθουν όμορφα κι όχι αυτή καθαυτή η παρουσία και συμπεριφορά της συγγραφέως. Οργή προκαλεί για ακόμη μια φορά η αυθαίρετη ερμηνεία του δώρου και η παρομοίωσή του με τη μεταμόρφωση της σταχτοπούτας, εννοώντας ότι οι γυναίκες του Χαρωπού ένιωσαν ευγνωμοσύνη προς τη συγγραφέα επειδή τις απενοχοποίησε σε ότι αφορά την επιτέλεση του τραγουδιού στο ιδίωμα.

14. Σελίδα 154, σειρά 5 της 2^{ης} παραγράφου: **«Πιθανόν η απουσία προσφύγων να είχε αφήσει περισσότερο χώρο για διαφοροποίηση ανάμεσα στους ίδιους τους ντόπιους. Αυτή η εσωτερική διαφοροποίηση που αποκαλύφθηκε στη διάρκεια της τηλεοπτικής καταγραφής αμφισβητούσε ανοιχτά τη σημασία του κριτηρίου της τοπικότητας για τη διαχείριση της διαφοράς και αναδεικνυε την προφανή σημασία του κριτηρίου της εθνοτικής ετερότητας.»**

Και πάλι η συγγραφέας εκβιάζει την τοπική κοινωνία καταλήγοντας στην ύπαρξη ετερότητας. Το Χαρωπό αποτελεί τον πιο ομοιογενή πληθυσμό της ευρύτερης περιοχής σε ότι αφορά τον αυτοπροσδιορισμό της τοπικής ταυτότητας. Η διαφοροποίηση είναι φυσικό φαινόμενο που συμβαίνει ακόμη και σε μονοζυγωτικά δίδυμα. Σε καμία περίπτωση όμως το Χαρωπό δεν έχει ανθρώπους που ενστερνίζονται εσφαλμένες εκτιμήσεις περί σλαβικής ταυτότητας των κατοίκων.

15. Σελίδα 154, σειρά 17 της 2^{ης} παραγράφου: **Η απροσδόκητη παρενόχληση που προκλήθηκε από το μηχανάκι αμφισβήτησε τη συγκεκριμένη δημόσια εικόνα που προϋπέθετε ομοιογένεια και ιστορική συνέχεια. Διευκόλυνε την ανάδυση μιας λανθάνουσας συνθήκης που συνδέεται με την εμπειρία της επιτήρησης.»**

Η περίπτωση να πρόκειται για ατυχή σύμπτωση (το μαρσάρισμα) αποτελεί το πιο πιθανό σενάριο. Κάτι τέτοιο φυσικά η συγγραφέας το αποκρύπτει. Φαίνεται ότι αγωνιά να βρει τεκμήρια της ετερότητας. Παίρνει ένα απλό συμβάν που ενδέχεται να έχει μηδαμινή αξία και το ανάγει σε εθνικό ζήτημα.

Σε ότι αφορά την επιτήρηση και τις επιτηρούμενες ζώνες δημιουργήθηκαν στην περιοχή μας για να διαφυλάξουν την οχυρωματική Γραμμή Μεταξά, που κόστισε 2 ετήσιους προϋπολογισμούς του τότε

Ελληνικού κράτους. Η αναγκαιότητα της οχύρωσης, αλλά και της δημιουργίας των επιτηρούμενων ζωνών μπορεί να κατανοηθεί μόνο αν κατανοηθεί η αίσθηση ασφάλειας, που αυτή παρείχε στους κατοίκους της παραμεθορίου. Το Χαρωπό ήταν εκτός της «επιτηρούμενης ζώνης» που θέσπισε ο Ιωάννης Μεταξάς. Όπως καταλαβαίνουμε αυτό δυσσαρεστεί τη συγγραφέα γιατί δεν μπορεί να στοιχειοθετήσει όπως θα ήθελε τις απόψεις που επιχειρεί να επιβάλει. Από τη μια μιλάει για μπάρες που απομόνωναν τους ντόπιους από την υπόλοιπη χώρα με σκοπό να τους ελέγξουν, θεωρώντας ότι είναι επικίνδυνοι για το Ελληνικό κράτος. Από την άλλη το Χαρωπό και το Βαμβακόφυτο που είναι αμιγώς ντόπια χωριά είναι εκτός της περίφημης επιτηρούμενης ζώνης. Άραγε αν ο πραγματικός σκοπός του κράτους ήταν ο έλεγχος των ντόπιων πληθυσμών δε θα έπρεπε αυτές οι ζώνες να περιλαμβάνουν ΚΑΙ το Χαρωπό ΚΑΙ το Βαμβακόφυτο; Ή μήπως οι μπάρες «κατέβαιναν» μόνο για τους ντόπιους και όχι για τους πρόσφυγες;

Σύμφωνα με τα ανωτέρω και:

Επειδή θιγόμαστε άμεσα από τις αυθαίρετες ερμηνείες, την υποκειμενικότητα και την επικίνδυνη άγνοια της συγγραφέως επί θεμάτων της τοπικής κοινωνίας του Χαρωπού

Επειδή κατάφερε να στιγματίσει το Χαρωπό στο πανελλήνιο προσδίδοντάς του σλαβική ταυτότητα

Επειδή η αλήθεια για την πραγματική εικόνα που επικρατεί στο Χαρωπό αποκρύπτεται και διαστρεβλώνεται

Επειδή σεβόμαστε τους αγώνες των προγόνων μας για διατήρηση της Ελληνικής μας ταυτότητας

Επειδή έχουμε το αναφαίρετο δικαίωμα να αυτοπροσδιοριζόμαστε

καταγγέλουμε

τη συγγραφέα Μαρίκα Ρόμπου-Λεβίθη για βίαιη προσβολή της εθνικής μας συνείδησης και για πρόκληση ηθικής βλάβης. Απαιτούμε να ζητήσει δημόσια συγγνώμη για τον πανελλήνιο διασυρμό στον οποίον μας οδήγησε το περιεχόμενο του βιβλίου της με τίτλο «ΕΠΙΤΗΡΟΥΜΕΝΕΣ ΖΩΕΣ», καθώς βασίζεται σε ερμηνείες των καταγραφών, που κατευθύνονται από τις προσωπικές της πεποιθήσεις και επιδιώκεται η αποσταθεροποίηση της τάξης στην τοπική μας κοινωνία. Επιφυλασσόμαστε για τις νόμιμες διαδικασίες.

Οι υπογράφοντες που ακολουθούν δηλώνουν ότι συμφωνούν με το περιεχόμενο του κειμένου κι ότι εκφράζει στο ακέραιο τη βούλησή τους.

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ – ΥΠΟΓΡΑΦΗ

(Το κείμενο συντάχθηκε από τον Πολιτιστικό Σύλλογο Χαρωπού και υπεγράφη από το σύνολο των κατοίκων του Χαρωπού, καθώς και από τους απόδημους Χαρωπιανούς που διαμένουν στην Γερμανία. Τις υπογραφές διατηρεί στο αρχείο του Ιερού Ναού Αγίου Γεωργίου Χαρωπού ο Ιερέας πατήρ Γεώργιος Στόικος)